

Scharle Ágota: Közmunkaprogramok Szlovákiában¹

(Kivonat)

Az írás a szlovák és a magyar közfoglalkoztatással kapcsolatos policy legfontosabb jellemzőit hasonlítja össze, a kapcsolódó szakirodalom, költségvetési adatok, és az alapstatisztikákon készült saját becslések alapján.

Jóllehet a Visegrádi Négyek a tartós munkanélküliség magas aránya okozta kihívásra hasonló válaszokat adtak, a központilag szervezett és államilag támogatott közfoglalkoztatás csak e két országban kiterjedt. A szerző szerint a közfoglalkoztatás deklarált és látens céljai is megegyezők: a munkavégző képesség megőrzése, az aktív álláskeresés ösztönzése, valamint a szegénység enyhítése, illetve az előítéletekre fogékony rétegek megnyugtatósa, a hátrányos helyzetű falvak társadalmi feszültségeinek enyhítése. A rendszerek főbb mutatóinak összehasonlításából kiderül, hogy a nagyjából hasonló létszám (a tartós munkanélküliek 13-14%-a) foglalkoztatása Szlovákiában a GDP 0,7 ezrelékét emészt fel, míg Magyarországon a közfoglalkoztatással összefüggő kiadások a GDP 2,2 ezrelékét teszik ki. A különböző célok bizonyosan eltérő mértékben teljesülnek, a „megtakarítás” nagy része ugyanis abból származik, hogy a magyar közfoglalkoztatotti bér és a segély közötti különbség nagyobb, mint az a kiegészítő összeg, amit a szlovák közmunkások a segély mellé kapnak, és a szervezés költségeit is általában a helyi önkormányzatok viselik. Az írás a két közfoglalkoztatási rendszer főbb szabályozási elemeit táblázatban hasonlítja össze, ebből látszik, hogy a szlovák közmunkások nem csak kevesebbet keresnek, hanem az előírás szerinti heti munkaidő is fele akkora, mint Magyarországon, ráadásul hazánkban a biztosítotti jogviszonyuk is szélesebb körű, mint a szlovák kollégáiké.

A kiterjedt közmunkaprogramok a hatásvizsgálatok szerint mind a két országban hatástalanok a tartós munkanélküliség csökkentésében, de a közfoglalkoztatás gazdasági aktivitás növelésében játszott szerepével, a tartós munkanélküliek összetételének megváltozásával az írás nem foglalkozik. Hangsúlyozza, hogy mindkét ország foglalkoztatáspolitikájára érvényes, hogy a kiterjedt közfoglalkoztatás szűkíti annak a lehetőségét, hogy a foglalkoztatáspolitikát a hatékonyabb, aktív eszközökkel segítse az álláskeresők elhelyezkedését. Ráadásul a közfoglalkoztatás az elhelyezkedés esélyeit, sőt az álláskeresés intenzitását is csökkenti. A szerző szerint ez a hatás Szlovákiában kisebb, hiszen a

¹ A keretes írás a Munkaerőpiaci Tükör Nemzetközi tapasztalatokat összefoglaló tanulmányát egészíti ki.
http://econ.core.hu/file/download/mt_2014_hun/kozelkep_11.pdf

maximális munkaidő itt jóval rövidebb. Az azóta bekövetkezett hazai változtatások hatásairól - az álláskeresés idejére fizetett szabadság biztosítása, a közfoglalkoztatottak részére piaci állások közvetítése, a megfelelő állás el nem fogadásának szankcionálásával – az írás még nem számolhatott be.

A szlovák rendszer előnyösebb abból a szempontból, hogy kevesebb a folyamatos bővítéshez vezető ösztönző: a közmunkások nem kerülnek ki az álláskeresői regiszterből, a segílyt és a kiegészítést pedig nem az önkormányzat, hanem a munkaügyi kirendeltség fizeti. A magyar rendszerben fontosabb az önkormányzatok gazdálkodásának ellenőrzése, de a hatóságok e téren nyújtott teljesítménye a szerző szerint nem megfelelő. Ráadásul a magyar közfoglalkoztatottak két irányból is javítják a statisztikát: csökkentik a munkanélküliek és növelik a foglalkoztatottak számát. "Ez azt jelenti, hogy a közmunkaprogramok költségvetésének visszafogására tett kísérletek nemcsak az önkormányzatok, hanem a közvélemény nemtetszését is kiválthatják."

A kivonatot a BM KVHÁT Statisztikai, Elemzési és Adatszolgáltatási Osztálya készítette.

Budapest, 2015. szeptember